

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра всесвітньої історії

Збірник матеріалів
Першої науково-практичної міжвузівської конференції
**„Слов’янські народи в історичному
процесі: генезис проблеми”**

(на основі школи „Історії слов’янських народів”)

Керівник – заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та
Міжнародної слов’янської академії, кандидат історичних наук,
ректор РДГУ, професор **Постоловський Руслан Михайлович**

5 грудня 2006 року

*За науковою редакцією члена-кореспондента,
професора Р.М.Постоловського*

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Редакційна колегія:

Постоловський Р.М. - голова, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов’янської
академії наук, ректор РДГУ

Савчук П.О. - заступник голови, кандидат історичних наук,
Гон М.М. - відповідальний секретар, кандидат політи-
чних наук, доцент, докторант Київського
національного університету будівництва і
архітектури

Жилюк С.І. - доктор історичних наук, завідувач кафедри
політичних наук РДГУ

Шеретюк В.М. - доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ
- кандидат історичних наук, декан історико-
соціологічного факультету

Рецензенти:

Савчук Б.О. - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри Прикарпатського національного
педагогічного університету

Троян С.С. - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри міжнародних відносин і
країнознавства РІС КСУ

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ
(протокол № 8 від 30 березня 2007 р.)

РІВНЕ – 2007

національним меншинам не надавалося. Критерієм адміністративного поділу був не національний склад населення, а розмір території, економічні умови, чисельність населення. Будь-які органи місцевого самоврядування були відсутні. Зміна династії Габсбургів на династію Карагеоргійовичів практично нічого не змінила для хорватів і словенців, багато в чому навіть погіршила їх становище.

Отже, чи можлива „єдність народів?” Попередні спроби створити великий національний синтез (пангерманізм, панславізм, латинський чи романський дух, панарабізм та ін.) показали свою неспроможність і нездійсненність. Відповідь на це питання – „Ні!”.

Гень О.Ф.

Т.Г. МАСАРИК І НОВА ЄВРОПА

У період між двома світовими війнами не один із компетентних фахівців вважав Т. Г. Масарика за найвидатнішого європейця. Гайніш, у 1920–1928 рр. президент новоутвореної Австрії, сказав у грудні 1921-го, що Масарик є найкращим з європейців, яких він знав [1]. Врешті, Б.Шоу та інші вважали, що він має всі потрібні риси кандидата на пост президента Об'єднаних Штатів Європи, якби вони були створені.

В принципі, цю оцінку можна прийняти, проте вона не є зовсім повною. Справді, Масарик промовляє до нас справами свого життя передусім як європейець, але за своєю духовною сутністю він у найкращому розумінні слова є громадянином світу. Прикладів, що свідчать про це, є дуже багато. Одним із них є вже самий зміст книги Масарика „Нова Європа”. Автор присвятив її не лише проблемами старого континенту. Зверніть увагу, вже перший розділ має промовисту назву: „Війна як світова”. І відразу перші речення самого тексту: „Стає не по собі, коли подумаєш про війну та її масштаби. Увесь світ — буквально увесь світ страждає вже 4-й рік від війни, спричиненої нападом Австро-Угорщини на

Сербію, який підтримала Німеччина. Весь світ розділився на 2 табори... проти Німеччини та Австрії виступило все людство!” [2; с.25].

Також основна проблема, яку вирішує книга,— світова. Масарик спробував проаналізувати причини війни, охарактеризувати її рушійні сили і потім, на основі цього, сформулювати можливості світового виходу з неї. Правда, мова йде передусім про вихід для Європи, де війна виникла і де були головні її фронти. Однак уже сама логіка світової війни вимагає вирішення питань майбутнього для решти світу. Ці причинні зв'язки долі Європи з долями решти світу Масарик як філософ прекрасно усвідомлював. Тому вже у вступному розділі він писав: „Сама війна з її наслідками зблизила людство; сьогодні воно є організованою одиницею... І ця єдність організації всіх народів світу, всього людства є і початком нової епохи, епохи, в якій народи і все людство свідомо продовжуватимуть свій розвиток [2;с. 26].

Світовий масштаб війни мав на увазі Масарик і при написанні всієї книги. З посиланням на інтереси тодішніх найбільших держав світу він неодноразово у своїй книзі згадує про Азію, Африку, Далекий та Близький Схід і цілком органічно – про Америку, про «Новий світ» на західній півкулі. До Америки він повертається особливо часто. У третьому розділі про неї пише, як про „першу велику демократію”, яка змогла на своїй території організувати вільне життя на основі церковної та релігійної свободи, чим стала взірцем і для демократії європейської [2;с.50]. У цьому ж зв'язку в 4-му розділі він віддав найвизначнішу, світову роль Вільсону, американському президентові. Вільсон, що був поборником засад американської демократії, обізнаний у питаннях політичних та історичних, був не лише звичайним президентом однієї, хоча й великої країни. Беручи до уваги згадані цінності американської демократії з огляду на досить визначну роль Америки в заключній фазі війни в боях проти Великих держав на фронтах старого континенту, зокрема у Франції, Вільсон, на думку Масарика, був покликаний сказати

суттєве слово у вирішенні питань післявоєнного упорядкування світу. Він мав сформулювати «політичні засади Нового світу, завдяки яким буде вирішене не лише питання Сходу, а й усі політичні проблеми». І далі: «Мова вже не йде про те, як організувати Старий світ – сьогодні йдеться про те, як організувати Світ старий і Новий – усе людство» [2;с.57].

Займаючись програмами головних сторін, що воювали, Масарик дійшов висновку, що воювали між собою дві діаметрально протилежні сили. З одного боку, держави здебільшого середньовічного теократичного монархізму і недемократичного антинаціонального абсолютизму і, з другого, держави конституційно демократичні, що визнають право всіх народів, великих і малих, на свободу і державну самостійність. Водночас він усвідомлював, що подає характеристики сторін, що воювали, лише схематично. Тому, наприклад, він зазначив, що до союзу держав демократичних не належала стара царська Росія [2;с.50].

Шлях до миру і мирної співпраці між народами після війни, на думку Масарика, пролягає через правильне розуміння цінностей національного характеру: Європа була буквально перевантажена національними проблемами. Різні міркування на цю тему, власне, і становлять ідейний кістяк усієї книги. Історія розпорядилася так, з'ясував Масарик, що з 2-ї пол. XVIII ст., зокрема з часів французької революції, на європейському континенті пробивалися тенденції до об'єднання та індивідуалізації народів. Європа організовувалася дедалі чіткіше за національним принципом. За різних умов цей процес набував різного ідейного та ідеологічного вигляду. Різні наукові дисципліни намагалися пояснити принцип цього процесу. З посиланням на різноманітні умови, в яких розвивалися окремі народи, Масарик у „Новій Європі” вказав на те, що є стільки національних питань, скільки є на світі народів і національних меншин. Тому також „немає одного шаблону на вирішення всіх національних питань” [2;с.100].

У спробах вирішення тієї чи іншої національної ситуації Масарик вважав найсуттєвішим правильне розуміння союзу між народом і нацією, з одного боку, і державою, з другого. Тут він в основному зійшовся у поглядах з Гердером, який вважав народи природними органами людства, а держави – штучними утвореннями. Для Масарика народ був за своєю суттю феноменом демократичним, де кожний індивідуум був покликаний застосовувати свої здібності залежно від можливостей. А тим часом держави виникали спочатку як результат вищого духовного розвитку народу і прагнули до використання і панування над людьми. Лише в нові часи у житті „народів почали з'являтися спроби будування демократичних держав”. Водночас прагнення кожного свідомого народу мати свою власну державу він вважав цілком природними. Придушення націй він вважав за „гріх проти людства і людськості” [2;с.145].

В розділі, присвяченому національному питанню, він коротко торкнувся і расової проблеми. „Чистих” народів чи рас нема, всі вони сильно змішані, тому ділити їх за групою крові чи подібним чином неможливо, констатував він. Водночас є окремі народи, що більше піддавалися найрізноманітнішим духовним впливам інших, чужих народів і рас; відбувається взаємний обмін ідеями, звичаями, інституціями та ін. Так розв'язує цю серйозну проблему самобутності народів, незалежності їхньої культури природний розвиток. Це все спрямовано проти ізоляції, проти замкненості окремих народів щодо решти світу.

З гострою критикою виступав Масарик проти абсолютних монархій, їх він вважав на початку XX ст. ворожими щодо націй.

У „Новій Європі” серед них називає Пруську Німеччину, Австро-Угорщину, Туреччину, Росію та Болгарію. Ці держави за всіх відмінностей між ними були схожі щодо політичних основ своєї внутрішньої організації. Взнявши до уваги фактичне поєднання правлячих кіл цих держав із церквою, Т.Г.Масарик їх характеризував як „теократичні

монархії”[2;с.73]. І нехай в них діяли парламенти, реальна діяльність цих інституцій була лише консультативною. Політична влада, вирішення головних питань у названих державах були закріплені за монархом і його аристократичним оточенням. Емансипаційні зусилля народів, що були під владою цих монархій, Т. Г. Масарик вважав явищем демократичним. За цим найвищим принципом потрібно було організувати на Старому континенті життя цих народів. Жоден з них не міг бути з нової повоєнної Європи вилучений, а також жоден не мусив підкорятися іншому. В новому політичному влаштуванні континенту однакові плани повинні були мати всі народи – і переможці, і переможені.

Питанням, на якій основі мало бути організоване повоєнне життя, Т.Масарик присвятив 18 розділ «Нової Європи». Як гуманіст він плекав надію, що тривала світова війна з усіма її жахіттями потрясе свідомість народів, змусить їх, згадавши ще раз власну історію, сказати „за” людяності, життю і мирній співпраці. Ідеологічною і моральною основою такого майбутнього міг стати, за Т.Масариком, тільки „синтез усіх культурних складових, вироблених усіма народами”[2;с.145].

Коли читаєш Т.Масарика нині, наприкінці ХХ ст., постає питання: чи не був автор, пишучи цю книгу, в полоні утопії? Питання є виправданим, якщо згадати про II світову війну, десятиліття війни холодної, аж занадто численні й жорстокі міжнаціональні конфлікти кінця століття на південному сході і сході Європи. Позитивна відповідь на це запитання була б грубою помилкою! Щодо тогочасної ситуації в світі, щодо його хвороб і причин найважливіших криз жодних ілюзій Т.Г.Масарик не мав. Спираючись не тільки на його довоєнні науково-літературні праці, а й на багату культурно-політичну практику, можна додати, що до найбільших болів, які підштовхнули світ у ХХ ст. до воєнних катастроф, вчений не тільки уважно прислухався, а й завчасно наполегливо попереджав про їхні можливі трагічні наслідки. Відомі критичні випадки Т.Г.Масарика проти проявів

націоналізму та антисемітизму в царині теорії. Ще більшої уваги варта боротьба, яку він провадив у Чехії проти проявів націоналізму та антисемітизму в реальному житті. Наприкінці століття в культурних колах Чехії і всього світу викликала зацікавленість його критика філософських і соціальних основ марксизму. Вартою уваги потрібно назвати його критику титанізму, що пролунала в роках 1896—1898, зокрема в місячнику „Наша доба” серед праць під спільним заголовком „Сучасна людина і релігія”. Ця критика була, напевне, своєрідним протестом проти тоталітаризму, феномена, з яким мали нещастя зіткнутися ряд генерацій у ХХ ст. Ні, в полоні утопізму розум Т.Г.Масарика ні в роки війни, ні перед нею не був. Навпаки! Вихований у проникливо інтуїтивному дусі філософ-реаліст, демократ-гуманіст намагався назвати причини цієї війни і накреслити прийнятну для людства перспективу виходу з неї. Для Європи – насамперед, і для світу – в цілому.

По завершенні війни Т.Г.Масарик далі провадив зовнішню і внутрішню політику чехословацької держави у руслі свого філософського світосприймання і в рамках своїх обмежених можливостей впливав на міжнародну політику. Протягом усього періоду свого президентства (1918—1935) він докладав зусиль до створення умов мирного співіснування і співпраці всіх народів і народностей молодій державі. Масарик був повністю впевнений у тому, що від успішності демократичного рішення цього завдання значною мірою залежатиме майбутнє Чехословаччини. Коли він призначав у липні 1919 р. А.Швеглу міністром внутрішніх справ в уряд Тусара, то записав йому в декреті про призначення, що проблема національних меншин мусить бути розв'язана якнайшвидше і саме „за програмовою ініціативою уряду”[3;с.158]. Через рік, у червні 1920 р., в розмові з редактором тижневика „Час” Т.Г.Масарик висловився щодо вирішення національних проблем у республіці так: „Ми мусимо зберегти мир з усіх сторін. Той, хто пережив жахи війни, хто відчув усе це горе, той обов'язково, якщо має хоч

якесь сумління, сприятиме мирному вирішенню всіх спірних питань”[2;с.321]. Їхнім успішним розв'язанням Чехословаччина мала виконати значну частку важливої роботи для Європи і всього людства, вважав Т.Г.Масарик.

Через 10 років, у січні 1930 р., Т. Г. Масарик мав аудієнцію з уповноваженими новоствореного Товариства з питань меншин. У промові, виголошеній перед представниками Товариства, він сказав: „Завдання нації, що чисельно переважає в державі, полягає в тому, щоб розумно регулювати взаємини між собою і меншиною, меншиною і державою. Не чекати, поки меншина чогось потребуватиме і волатиме про це, не робити нонсенсу з того, як голосно меншість домагатиметься своїх вигод. А за допомогою правильного аналізу потрібно самостійно дійти до такої програми, яка гарантує налагодження становища меншин у державі, і цю програму проводити на добровільних засадах як обов'язок перед собою і перед державою, а не тільки перед меншиною, якщо про це йдеться”[4;с.125].

Т.Г.Масарик дотримувався цього курсу неухильно і послідовно. За його пропозицією у статистичній службі республіки, наприклад, було призначено спеціального працівника із завданням контролювати надійність відповідних статистичних даних. Філософ-реаліст, відповідаючи за долю багатонаціональної держави, усвідомлював, що виважена національна політика мусить спиратися на надійні статистичні дані.

Нині можна говорити, що зусилля Т.Г.Масарика щодо розв'язання проблеми багатонаціональності Чехословаччини не були безплідними. Послідовників і активних прихильників він знаходив не тільки між чехами, а й між представниками меншин. І якщо демократія міжвоєнної Чехословаччини була однією з найздоровіших у тогочасній Європі, то значною мірою це заслуга успішної національної політики Т. Г. Масарика. Так її оцінили авторитети. Вензел Янек, лідер німецьких соціал-демократів у Чехословаччині після смерті Т.Г.Масарика (1937), у публічній промові в празькому

Німецькому театрі сказав, що померлий «був класиком усіх нормально мислячих людей як чеського, так і німецького народів». Він вказав усім на „можливість виходу із ситуації масового самозгубного роздратування, що є джерелом посилення націоналізму і расизму”[5;с.38]. Інший чехословацький німець, професор університету і лідер Німецької аграрної партії Франц Спіна високо оцінив Масарика за те, що він зміг дати багатонаціональній державі ідею, „яка залишається для сучасного і майбутнього опертям, твердинею республіки”. „За часів його президентства, – каже Спіна, – колишній військовий стан між Чехією і Німеччиною був замінений чесько-німецькою співпрацею”, що було досягненням, яке, за словами Спіни, „зробило Масарика безсмертним (у найкращому сенсі) і для судетських німців”[6].

Будуючи демократичну багатонаціональну державу, безперечно, й сам Масарик високо оцінював внесок Чехословаччини до підвалин об'єднаної Європи, про яку він мріяв під час війни. Водночас він часто висловлювався з приводу основних питань повоєнного розвитку континенту. Однією з фундаментальних проблем, яка тривалий час цікавила його ще перед війною, інтенсивно – під час війни, а також увесь повоєнний період – була проблема співіснування великих і малих народів і держав; проблема, яка просто фатально стосувалася долі народів, головним чином, Центральної і Південно-Східної Європи. В тому, що її не було як належить розв'язано до 1914 р., Масарик вбачав головну причину виникнення світової війни. З цього приводу він знову рішуче виступив, наприклад, напередодні Вашингтонської конференції з питань роззброєння в листопаді 1921 р., в інтерв'ю для The New York World, висловлюючи серйозну критику на адресу Заходу.

Масарик зазначав, що в Західній Європі і Америці мало розуміються на проблемах Центральної Європи. Чому? Здебільшого тому, що там, у країнах переважно великих, національні питання не такі гострі і наболілі, якими вони є саме для Центральної Європи. Застереженням для політиків

найбільших західних держав була й думка про те, що великі країни «діяли б застарілим методом, коли б їхні представники підкреслювали різницю між великими і малими країнами. Масарик висловив свою переконаність у тому, що в політичних взаєминах між державами маленька країна є такою самою індивідуальністю, як і велика. Тільки так розуміючи відносини, могла сформуватися, за Масариком, перспективна світова міжнародна політика. Він вважав, що в політиці, справді демократичній, у відносинах між малими і великими народами й державами, незалежно від їхніх розмірів і могутності, вирішальне значення може мати лише право!

Відповідно до цього розуміння відносин між великими і малими державами Масарик формулював далі й своє бачення майбутнього повоєнної Європи: «Європа може і мусить бути єдиною великою спільнотою великих і малих народів». Дійти до створення саме такої Європи мріяв Масарик. І це означало, що після того, як війна змінила політичний вигляд Європи тим, що з неї зникли три абсолютистські держави (Німеччина, Австро-Угорщина і Росія), жодна інша країна не намагатиметься захопити панівного становища, яке мала перед війною Німеччина!

У рамках цього ідеального розуміння Масарик висловив думку про метод розв'язання двох конкретних ключових проблем, важливих, головним чином, для Центральної Європи, хоча й не тільки для неї. Передусім він мав на увазі налагодження відносин між Францією і Німеччиною. У книжці „Світова революція...” він характеризував ці відносини як „болючі”[7;с.514]. Він був переконаний, що збереження миру в Європі та її успішний розвиток потребують такої міжнародної політики, за якої Франція могла б не боятися нової агресії з боку Німеччини. Щоправда, така політика була б можливою не в протистоянні Німеччині, а тільки в демократичному співробітництві з нею. З приводу цього на Вашингтонській конференції наприкінці 1921 р. він висловився навіть про „дружні домовленості між Францією і Німеччиною”. Через декілька років, у червні 1932

р., в розмові з англійським журналістом він сказав: „Думаю, що єдина постійна база для європейського миру — це французько-німецька кооперація за підтримки Великобританії та Італії... Якби могло дійти до французько-німецько-британської кооперації в Європі, всі мрії водночас могли б здійснитися”[4;с.153].

Іншою великою європейською проблемою Масарик назвав Росію, і знову, головним чином, у контексті проблем Центральної Європи. Як визнаний знавець Росії, він із розумінням сприймав складність її внутрішньої ситуації. Більшовизм як метод розв'язання проблем Росії і країн Центральної Європи для нього був принципово неприйнятним. Однак Масарик зважав на появу різних сил у Росії вважав, що ці сили” „зважаться на свою консолідацію”. Решта Європи має і „мусить” (!) хотіти, щоб саме сконсолідована Росія знову стала її впливовим членом. Для здійснення цих своїх мрій і сподівань Масарик вважав необхідною „співпрацю Америки з європейськими народами”. І він сам щодо Росії на початку 1922 р. виявляв виняткову ініціативу. В період, коли країна під владою більшовиків потерпала від голоду, він ґрунтовно опрацював меморандум під назвою: „Допомога Європи та Америки Росії”. Цей документ від 10 лютого 1922 р. був переданий урядам союзників.

У меморандумі Масарика йшлося про дві головні речі: а) термінову допомогу голодуючим; б) поновлення міжнародно координованими діями зруйнованих війною і революцією економіки і адміністративного управління країною. Складаючи попередній проект меморандуму, Масарик повністю усвідомлював, що Росія не може нормально розвиватися без Європи, а Європа — без Росії. Про своє загальноєвропейське сприйняття тогочасної російської проблеми він висловився незадовго до написання меморандуму. У зверненні до представників чехословацького парламенту на новий 1922 р. він сказав: „Європа, цілий світ не можуть бути спокійними, якщо два найбільші народи Європи

(Росія і Німеччина) не подолають фатальних наслідків війни. Росія і Німеччина творять більшу частину Європи, ні малі країни Центральної Європи, ні більші країни на Заході не зможуть нормально розвиватися, якщо Росія і Німеччина не зціляться”[2;с.207].

У Масариковому розумінні європеїзму свою роль, звичайно, відігравала і Америка – насамперед Сполучені Штати Америки. Доказом цього є зміст книги „Нова Європа” і цілий ряд повоєнних промов Масарика. До того ж, красномовним є й згаданий меморандум „Допомога Європи та Америки Росії”. Масарик був просто переконаний, що долі Європи та Америки з кінця XVIII ст. пов’язані і впливають одна на одну. В лютому 1932 р. у промові з нагоди 200-ї річниці з дня народження Джорджа Вашингтона він назвав цей вплив „європеїзацією Америки” і „американізацією Європи” [4;с.247]; думаємо, що слушно.

У короткому матеріалі можна окреслити лише основні контури Масарикового розуміння європеїзму. Його підвалини були філософсько-інтегральними, гуманістично-демократичними, критично гармонійними. Водночас теоретичну цінність свого бачення об’єднаної демократичної Європи Масарик підсилював і своїми вчинками – як політик і державний діяч. Тому його заповіт новій Європі, напевно, може інспірувати нас і сьогодні.

Джерела та література

1. Neues Wiener Tagblatt, 16. 12. 1921.
2. Masaryk T. G. Nov& Evropa. Stanovisko slovanske. — Praha, 1920.
3. Masaryk T. G. Cesta demokracie I. — Praha, 1934.
4. M Masaryk T. G. Cesta demokracie IV. — Praha, 1997.
5. Jaksch Wenzel in: Nova Svoboda, 1937/XV.
6. Spina Franz in: Teplitzer Tagblatt, 15. 09. 1937.
7. Masaryk T. G. Svetova revoluce. — Praha, 1925.

Бунечко С.М.

РЕЕМИГРАЦІЯ ПОЛЯКІВ У СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ

Реєміграція – одна з тенденцій суспільно-політичних процесів у Східній Європі перших років після завершення світової війни. Це зумовлено відродженням низки національних держав і прагненнями членів націй, що опинилися поза їх геополітичними кордонами, стати їх громадянами. У випадку із поляками таке бажання набувало політичного контексту, адже після розчленування Речі Посполитої чимало з них стали жертвами національної політики імперій, що включили до свого складу їхні етнічні території. Окрім цього, повернення емігрантів вимагав дух епохи, який не в останню чергу визначався зростанням ролі націоналізму в суспільно-політичному житті Заходу. Національна ідентичність і самосвідомість виступали тими факторами, що спонукали членів відроджених націй, у т.ч. і поляків, повертатися на свої історичні батьківщини.

Серед них домінували головним чином представники другого покоління емігрантів. Із новоутвореного СРСР, наприклад, реємігрувати в Річ Посполиту виявили бажання діти тих поляків, які в 1870 р. виїхали в Таврійську губернію з Бердичівського повіту. З Боснії й Герцеговини повернення додому зажадали вихідці з Волині й Поділля.

Загалом, на початку 1920-х рр. визначилося два напрямки польської реєміграції. Східний формувався тими репатріантами, що поверталися з теренів колишньої Російської імперії, зокрема - Сибіру. Натомість другий виник внаслідок повернення поляків з південної й центральної Європи. Відтворити приблизну кількість потенційних оптантів цієї хвилі дає можливість констатація чисельності репатріантів з Німеччини – 20 тис. чол.

Ворон Олена Петрівна – аспірантка кафедри всесвітньої історії РДГУ

Волянчук Володимир Олександрович – здобувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Петлюк Ігор Васильович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Гень Олег Федорович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Бунечко Сергій Миколайович – здобувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Долганов Петро Сергійович – магістр історико-соціологічного факультету РДГУ

Філіпчук Ігор Володимирович – викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Кукурудза Андрій Ростиславович – викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Постельжук Олександр – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

ЗМІСТ

ВСТУП 3

Постоловський Р.М.

СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВО

В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ ЗНАНЬ 5

Савчук П.О.

ВІРОСПОВІДАННЯ ЧЕХІВ

ДУБЕНСЬКОГО ПОВІТУ

КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ 7

Шеретюк В.М.

ДИСИДЕНТСЬКЕ ПИТАННЯ

В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДУМОВ

ПЕРШОГО ПОДІЛУ

РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ 10

Жилук С.І.

БОЛГАРСЬКЕ

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.:

ЕТНОКОНФЕСІЙНИЙ ФАКТОР

ПРАВОСЛАВ'Я У

ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ 21

Давидюк Р.П.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-

ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН НА ВОЛИНІ

У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ 25

Постоловський Р.М.

Цятко В.М.

ЗАГАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ СТРАЙК

5-6 ЛИСТОПАДА 1923 РОКУ В ПОЛЬЩІ

І ПОЛІТИКА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ 31

Гон М.М.
ДИЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ В ПОЛЬЩІ
(1918-1939 pp.) 45

Сєверова О.В.
НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ
У ПРОГРАМАХ ДЕКАБРИСТІВ.....48

Десятничук І.О.
РОБІТНИКИ: РОЗВ’ЯЗАННЯ ДИЛЕМИ
ВИБОРУ ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ/
ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ
„ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ” 1968 РОКУ 54

Мельничук П.У.
1917 РІК НА ВОЛИНІ 56

Слесаренко А.В.
СОЦІАЛІСТИЧНИЙ РУХ
ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ГРОМАДЯН –
ОПОЗИЦІЙНЕ ПОЛІТИЧНЕ
УГРУПОВАННЯ
1970-1973 РР. 59

Терешко Ю.М.
ПІДРИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ
Ю. АНДРОПОВА І КДБ ССРС
У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ПЕРІОДУ
ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ 1968 РОКУ
З МЕТОЮ ЛІКВІДАЦІЇ „СОЦІАЛІЗМУ
З ЛЮДСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ” 62

Мартинчук І.І.
ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВЛАДА

В СЛОВАЧЧИНІ
В НОВІТНІЙ ПЕРІОД
(1993-2004 pp.) 77

Цятко В.М.
ДОВГЕ ЖИТТЯ І СМЕРТЬ ОДНОГО
КОМІНТЕРНІВСЬКОГО МІФУ
(ПРО ПОДІЇ В ПОЛЬЩІ 1923 р.) 81

Олексієвець Т.І.
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
СТРУКТУРИ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ
ЧЕСЬКИХ МІСТ 96

Ворон О.П.
ПОЛЬСЬКА ТА
НІМЕЦЬКА НАЦМЕНШИНИ
У ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ
ЖИТТІ МІЖВОЄННОЇ
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 99

Воляннюк В.О.
БОРОТЬБА ПІВДЕННИХ
І ЗАХІДНИХ СЛОВ’ЯН
ПРОТИ ГНІТУ ВЕЛИКИХ ІМПЕРІЙ
В ХІХ СТ. : МІЖНАРОДНА
ПОЗИЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 104

Петлюк І.В.
КРАХ ІЛЮЗІЙ
(НАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
КОРОЛІВСТВА СЕРБІВ,
ХОРВАТІВ І СЛОВЕНЦІВ) 108

Гень О.Ф.
Т.Г. МАСАРИК І НОВА ЄВРОПА 111

Бунечко С.М. РЕЕМИГРАЦІЯ ПОЛЯКІВ У СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ	122
Долганов П.С. РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: ВІЗІЇ ЕКОНОМІЧНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ	125
Філіпчук І.В. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ	138
Кукурудза А.Р. АВТОКЕФАЛІЯ ЯК ОЗНАКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ- ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	140
Постельжук О.П. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН: ПОЗИЦІОНУВАННЯ КОНФОРМІСТСЬКИХ ПАРТІЙ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ 1918-1939 рр.	144
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	148
ЗМІСТ	150

Наукове видання

Збірник матеріалів

**Першої науково-практичної міжвузівської конференції
„Слов’янські народи в історичному процесі:
генезис проблеми”**

Випуск 1

Відповідальний за випуск – Шеретюк В.М.

Відповідальний редактор – Кревська Г.А.

Комп’ютерна верстка – Писарець С.М., Самсонюк В.Б.

Комп’ютерний макет – Самсонюк В.Б.

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60х84 1/16.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.

Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.

Наклад 300 прим. Зам. № 44/1.

Адреса редакції:
кафедра всесвітньої історії,
Рівненський державний гуманітарний університет, вул. С.Бандери, 12, м. Рівне.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету